

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. การอภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดย ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ที่มีประสิทธิผล และนำร่างกรอบแนวคิดการวิจัยไปสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสอบถาม

ระยะที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยนำรูปแบบที่ได้จากระยะที่ 1 มาตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบ โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครู จำนวน 399 คน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของบุคลากร การทำงานเป็นทีม และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 ขอบข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหานักเรียน และการส่งต่อ

1.3 กระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย วงจรคุณภาพ PDCA ได้แก่ 1) การวางแผน (P) 2) การดำเนินการตามแผน (D) 3) การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล (C) และ 4) การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนา (A) การประสานงาน และการมีส่วนร่วม

1.4 ประสิทธิภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย นักเรียนเป็นคนดี นักเรียนเป็นคนเก่ง และนักเรียนมีความสุข

2. รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้โดยรวมในระดับมาก

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

1. รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษา การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของบุคลากร และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ขอบข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และ การส่งต่อ 3) กระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การวางแผน (P) การดำเนินงานตามแผน (D) การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล (C) การปรับปรุงแก้ไขและการพัฒนา (A) การประสานงาน และการมีส่วนร่วม และ 4) ประสิทธิภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ นักเรียนมีความสุข นักเรียนเป็นคนดี และนักเรียนเป็นคนเก่ง

สามารถอภิปรายผลการวิจัยแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดจากปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาข้อมูลนโยบาย ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำให้ครูผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประสานสัมพันธ์ สร้างความเข้มแข็ง กระตุ้นการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับสมนึก นาห้วยทราย (2552, หน้า 193) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเขตภาคเหนือพบว่า หากมีการเพิ่มพูนสิ่งที่เป็นลักษณะของทีมนำในด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่รับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนทรัพยากรและให้รางวัลครู ตลอดจนนโยบายของรัฐ และความตระหนักของทีมนำย่อมจะส่งผลทำให้ประสิทธิผลของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับประชุม ปิ่นสกุล (2557, หน้า 104) กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสนับสนุนที่มีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินการร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา ช่วยสนับสนุน ผลักดัน ส่งเสริมและประสานงานบุคลากรทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกหน่วยงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อพัฒนาคุณภาพของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความเชื่อมั่น กล้าตัดสินใจ รู้จักใช้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาได้ตรงกับงานที่มอบหมาย มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษานั้นดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น เกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

2) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของบุคลากร เมื่อบุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้บุคลากรเห็นความสำคัญ คุณค่า และความจำเป็นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถทำงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนทำให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับ อรรวรรณ แสนะเยี่ย (2556, หน้า 163) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญในการเตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มคุณภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้เห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ถ้าครูที่ปรึกษามีการพัฒนาความรู้ ก็จะสามารถทำให้สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างมีระบบและมีการทำงานอย่างมีขั้นตอนมากขึ้นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3) การทำงานเป็นทีม ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญและจำเป็น ทั้งการร่วมกันทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประสานข้อมูล การมีส่วนร่วม การเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

สร้างความไว้วางใจและยอมรับนับถือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับไพโรจน์ เคนวิเศษ (2558, หน้า 202) กล่าวว่า หากมีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จะกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบและการเรียนรู้จากการทำงาน เกิดแรงจูงใจภายในเพื่อพัฒนาตนเอง มีการฝึกฝนการเรียนรู้เป็นทีม ปรับแนวคิดแนวปฏิบัติ รวมทั้งจุดมุ่งหมายของทีมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และพัฒนาความสามารถเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ร่วมกันในกลุ่ม และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ ส่งเสริมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การนำผลสะท้อนกลับมาประกอบในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา การสร้างเครือข่ายและการติดต่อสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลย่อมส่งผลให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

4) ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หากมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิด และร่วมทำในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การสนับสนุนด้านงานงบประมาณ บุคลากร แหล่งเรียนรู้ จะส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสมคะเน พิสัยพันธ์ (2555, หน้า 123) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น สามารถลดปัญหาด้านสุขภาพ ร่างกาย จิตใจและความประพฤติของนักเรียน และหลังการดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วม ไม่มีนักเรียนมีปัญหาด้านครอบครัว เศรษฐกิจและการคุ้มครองนักเรียน และสอดคล้องกับประชุม ปิ่นสกุล (2557, หน้า 105) กล่าวว่า การดำเนินงานแก้ไขปัญหาหรือการช่วยเหลือนักเรียนนั้น ผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ เพราะผู้ปกครองมีหน้าที่โดยตรงในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ว่าจะเป็นบุตรหลานหรือเด็กนักเรียนในชุมชนก็ตาม และการดำเนินงานของสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เช่น การแก้ปัญหาหรือแม้กระทั่งการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน จะทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกันนั้นอาจมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านใด

ด้านหนึ่งหรือมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 ขอบข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นแนวทางหรือขอบเขต

ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียน 2) การคัดกรองนักเรียนจัดกลุ่มนักเรียนตามกลุ่ม การคัดกรองออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่ม มีปัญหา 3) การส่งเสริมพัฒนา เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง มีคุณภาพ ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองด้านต่างๆ และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ 4) การป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนนั้น ครูควรทราบปัญหา และวิธีการดำเนินการแก้ไข โดยการให้คำปรึกษา ประสานงานกับผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ 5) การส่งต่อ ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาของนักเรียนนั้น อาจมีบางกรณีที่ยุทธศาสตร์การช่วยเหลือหรือให้นักเรียน มีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูควรส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สอดคล้องกับสำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2552, หน้า 18-22) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนการดำเนินระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนแต่ละคน มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ต่างกัน ดังนั้นการรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็น สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรอง นักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของ นักเรียนได้อย่างถูกต้อง 2) การคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีที่ เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตาม ผลการคัดกรอง ขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด 3) การส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน จะทำให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มความสามารถพิเศษกลายเป็น นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูควรเอาใจใส่ให้นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน สำหรับ นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและ

หาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกัน และแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ กรณีที่บางปัญหา มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควร ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

1.3 กระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การบูรณาการการทำงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ร่วมกับการประสานงานและการมีส่วนร่วมทั้งนี้เพราะ การวางแผน (P) เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงาน การดำเนินงานตามแผน (D) เป็นการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ และ แผนการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย การตรวจสอบติดตามและประเมินผล (C) เป็นการทำให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนหรือไม่ และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา (A) เป็นการวิเคราะห์ผลจากการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน มาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง ซึ่งกระบวนการการทำงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) จะเกิด ประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกๆ ด้าน มีการประสานงาน ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการติดต่อสื่อสาร สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สอดคล้องกับประชุม ปิ่นสกุล (2557, หน้า 100-101) ได้กล่าวว่า การวางแผน เป็นขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาถึง วิธีการในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายรวมถึงการตรวจสอบและ ประเมินผลการดำเนินงานซึ่งจะทำให้รู้ได้ว่าการดำเนินงานมีปัญหาติดขัดส่วนใด มีความต้องการอะไรที่จะทำให้การดำเนินงานไปถึงจุดหมายที่วางไว้ ผลที่ได้เป็นไปตามที่ กำหนดไว้หรือไม่ การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา เป็นกระบวนการนำข้อมูลจากการติดตาม และตรวจสอบมาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่อง หรือมีการนำกระบวนการหรือวิธีการอื่นมา แก้ไขในส่วนที่มีความบกพร่องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2552, หน้า 41) ได้ให้แนวทางของการมีส่วนร่วมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติหน้าที่ตาม กระบวนการที่กำหนด และมีครูหรือบุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำวิชา ครูอนามัย ครูแนะแนว ฯลฯ ร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนมีคณะผู้บริหาร โรงเรียนให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติหน้าที่ของครูประจำชั้น/

ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพได้มาตรฐาน การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ใช้วงจรเดมมิ่ง (PDCA) เป็นกระบวนการในการดำเนินการนั้น และสอดคล้องกับอวยชัย ศรีตระกูล (2555, หน้า 200) ได้กล่าวว่า การประสานงานเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานเชิงระบบ การบริหารงานในสถานศึกษา ต้องใช้ทักษะการบริหารด้านการประสานงานสูงมาก เนื่องจากมีบุคลากรหลายฝ่ายทำงานร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่จะต้องเข้ามาดูแลช่วยเหลือหรือทำการส่งต่อนักเรียน การประสานงานภายใน ทำให้สื่อสารเข้าใจกัน สามารถลดปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น สร้างสัมพันธภาพที่ดีร่วมกันระหว่างบุคลากร และหน่วยงานภายในได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

1.4 ประสิทธิผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ นักเรียนเป็นคนดี สุดท้ายคือ นักเรียนเป็นคนเก่ง ซึ่งตรงกับเป้าหมายของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพราะการที่นักเรียนมีความสุข เป็นคนดี และเป็นคนเก่งนั้น มีความสำคัญและจำเป็นในปัจจุบัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มีหลักการสำคัญ คือ ยึดคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการพัฒนาศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า ก) และจากผลการวิจัย 1) นักเรียนมีความสุข ประกอบด้วย นักเรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม รักและเห็นคุณค่าในตนเอง 2) นักเรียนเป็นคนดี ประกอบด้วย นักเรียนสามารถเรียนรู้และดำเนินชีวิตอย่างปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และมีจิตสำนึกในการดูแลผู้อื่น เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร เป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตนตามประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนและสังคม และ 3) นักเรียนเป็นคนเก่ง ประกอบด้วย นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และการทำงาน รู้จักตนเองในด้านความสนใจ ความถนัด

ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยและพึ่งตนเองได้ มีทักษะชีวิตสามารถหลีกเลี่ยง ป้องกัน อันตราย และพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับเตรียมศักดิ์ อินอุเทน (2551, หน้า 112) ได้ศึกษา เปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะคุณภาพนักเรียนจะสะท้อนผลสำเร็จจากการดำเนินการที่ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามเกณฑ์ตัวชี้วัด รู้จักตนเองพึ่งตนเองได้ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตรายและพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ รักและคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม และมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

2. รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ความสำเร็จหรือประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น คือการพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำองค์กรขับเคลื่อนระบบดูแลให้บรรลุเป้าหมายได้ ครูและบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน มีการพัฒนาและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการทำงานเป็นทีม และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนขอบข่ายการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น เมื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วทำให้ครูมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ส่งเสริม และการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ในกรณีที่ปัญหาหากต้องการช่วยเหลือควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่นำไปสู่ประสิทธิผลนั้น เกิดจากการนำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้เป็นหลัก โดยมีการประสานงานและการมีส่วนร่วมเป็นวิธีการเสริม กระบวนการทำงานดังกล่าวต้องมีการวางแผน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และพิจารณาถึงวิธีการในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย มีการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลทำให้ทราบว่า

การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนหรือไม่ มีปัญหาหรือความต้องการอะไรที่จะทำให้
 การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และมีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา เพื่อให้
 การดำเนินงานเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัด
 การศึกษา (2552, หน้า 12) ได้ศึกษาและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่
 โครงการพัฒนาโดยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้
 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของระบบดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงาน ครูมีเจตคติที่ดีและ
 มีความสามารถในการดำเนินงาน และผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบ
 ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสอดคล้องกับธงชาติ วงษ์สวรรค์ (2553, หน้า 193-95)
 ที่ได้ศึกษาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัย
 เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการที่จะทำให้การพัฒนาระบบดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จคือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู
 นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะเป็นก้าวแรกในการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็น
 การตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข
 และตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้น
 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ
 สถาบันสังคมอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผล
 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัย
 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิผล
 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3
 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก ดังนั้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 จึงควรนำรูปแบบดังกล่าวไปปรับใช้ตาม
 ความเหมาะสมในบริบทโรงเรียนของตน

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จึงควรมีการอบรมเพื่อการพัฒนาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนและเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรรหาแนวทางให้โรงเรียนสร้างเครือข่าย และการสนับสนุนด้านต่างๆ จากผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ขอบข่ายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรส่งเสริมให้ครูที่ปรึกษาคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรอง สรุปผลการคัดกรองนักเรียนทุกคนทุกระดับชั้น และจัดทำข้อมูลระดับสถานศึกษา ส่วนด้านการส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษารายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูที่สามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ และติดตามผลการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการส่งต่ออย่างต่อเนื่อง

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรนำวงจรคุณภาพ PDCA ไปใช้ในกระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยทำงานให้ครบทุกวงจรและให้ความสำคัญในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโดยนำผลการทำงานมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการประสานงาน และการเปิดโอกาสให้ทุกๆ ฝ่ายมีส่วนร่วม เพราะจะทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำเร็จเพิ่มขึ้น

1.5 จากผลการวิจัย พบว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านนักเรียนมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านนักเรียนเป็นคนเก่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหาร

จึงควรพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ให้นักเรียนมีทั้งความสุข เป็นคนดี และคนเก่ง

1.6 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านกระบวนการทำงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเหมาะสมในระดับท้ายสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจ ให้การสนับสนุน วางแผนคัดเลือกครูที่เหมาะสมเพื่อทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งจะทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขับเคลื่อนไปได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อทดลองใช้ รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ทั้งในโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา